

שיש חולקים על פירוש זה ולשיטתם מביא האש תחילה, מסדר שתי המערכות, מביא שני גזירים, ומצית האש באליתא.
 עוד בענין סידור שני גזירי העצים, זמנו וסדרו – ביומא כ"כזו).
 ירדו ובאו ללשכת הגזית להטיל פייסות.

[מלבד שתי המערכות הללו היתה מערכה נוספת לצורך קיום האש (עפ"י יומא מה). רבי יוסי אומר: לא היו אלא שתי מערכות בכל יום. הגר"א כתב שסתם משנתנו כוותיה].

ב. רוב העצים כשרים למערכה, אלא שהיו רגילים במורביות (= ענפי עץ צעיר) של תאנה של אגוז ושל עץ שמן – שהם נשרפים היטב. למערכה שניה של קטורת בררו עצי תאנה יפים לצורך נטילת גחלים טובים פנימה כאמור.

גפן וזית אינם כשרים למערכה, אם משום ישוב הארץ [ועצי תאנה שאמרו – בשאינם עושים פרי. רב אחא בר יעקב], אם משום שיש בהם קשרים המעלים עשן (רב פפא). רבי אליעזר מוסיף (לפסול. המפרש. וכ"ה בתוספתא פ"ט) של מייש ושל אלון ושל דקל (אעפ"י שאינו עושה פירות) ושל חרוב ושל שקמה, משום שגם בהם יש קשרים חיצונים (ע"ע ריעב"ץ).

הלכה כתנא קמא שאין פסולים אלא גפן וזית בלבד. וכרב אחא בר יעקב, שאין להביא תאנה ודקל העושים פרי. ודוקא אלו שהם מינים חשובים שנשתבחה בהם הארץ, אבל שאר עצי פרי כגון אגוז וחרוב, אין איסור (מפרשים). ויש פוסקים שגפן וזית אסורים אפילו אינם עושים פירות משום שמעלים עשן וממהרים להיות אפר. עצים מתולעים, וכן עצים שנעשתה בהם מלאכה להדיוט – אינם כשרים למערכה, כמבואר בובחים (עפ"י 'תורת הקדשים').

ה. באלו מקומות דברו חכמים בלשון הבאי?

אמר שמואל: בשלשה מקומות דברו חכמים (במשנה) בלשון הבאי, ואלו הן: תפוח שלש מאות כור; גפן של זהב, שלש מאות כהנים נמנו לפנותה; פרוכת – שלש מאות כהנים מטבילים אותה. רבא הוסיף: כוס של זהב שהשקו את התמיד, ואילו שמואל סבר שאין זו גוזמא, כי אין עניות במקום עשירות.

פרק שלישי; דף ל

- ט. א. מהו סדר המעשים למן הצתת המערכות עד לשחיטת התמיד?
 ב. כיצד שוחטים את התמיד וזורקים את דמו?
 ג. היכן נמצא בית המטבחים במקדש, ומה תוארו?

א. לאחר שהציתו אש המערכות באו ללשכת הגזית. אמר להם הממונה: בואו והפיסו. הזוכה בפיס הוא השוחט את התמיד, הסמוך לו – הוא מקבל את הדם (יומא כה:). וזורקו (כן כתבו הרמב"ם והמפרש. ואילו הרע"ב כתב שהראשון שזכה בפייס הוא היה הזורק, והסמוך לו – השוחט), ושל אחרי – זוכה בדישון מזבח הפנימי; הבא אחריו זוכה בדישון המנורה; הכהנים הסמוכים להם זוכים בהעלאת אברי התמיד לכבש המזבח; הראש ורגל ימין,

שתי ידיים, העוקץ ורגל שמאל, החזה והגרה, שתי דפנות, הקרביים, העלאת הסולת, החביתין, היין – סך הכל י"ג כהנים זכו בגורל זה.

שיטות שונות בסדרי הקרבת האברים – ביומא כה.

אמר להם הממונה: צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה. אם הגיע – הרואה אומר 'ברקאי'. מתיא בן שמואל אומר: האיר פני כל המזרח – עד שבחברון? – והוא אומר: הן.

להלכה, זמן התמיד לכתחילה הוא משהאיר פני כל המזרח, והוא זמן מאוחר יותר מלתנא

קמא, אבל קודם לנץ החמה (עפ"י רמב"ם ורע"ב. המנ"ח העיר על השמטת הרמב"ם את הזכרת 'חברון').

אמר להם (בעוד לילה, לאחר שהפיסו על התמיד (המפרש), בעוד אלו יצאו לראות אם הגיע זמן השחיטה.

עפ"י הגר"א): צאו והביאו טלה מלשכת הטלאים [הנתונה במקצוע צפונות מערבית של בית המוקד]. נכנסו

ללשכת הכלים, הוציאו משם תשעים ושלושה כלי כסף וזהב (לצורך עבודת היום. מפרשים).

מי שזכה בתמיד – משכו והולך בבית המטבחים אשר בצפון המזבח. הזוכים באברים הולכים עמו. השקן

את התמיד בכוס של זהב. [כאמור, לדעת רבא לשון גזומא היא. ולשמואל – בדוקא]. אף על פי שהוא

מבוקר מבערב, מבקרים אותו לאור אבוקות.

מי שזכו בדישון מזבח הפנימי והמנורה, היו מקדימים וארבעה כלים בידם: הטני – [דומה לתרקב של

זהב. מחזיק קביים וחצי] והכוו – [דומה לקיתון של זהב] ושתי מפתחות – אחד שהוא יורד באמת השחי

(כלומר, מושיט זרועו פנימה עד בית השחי, דרך חור שבכותל, ופותח מבפנים) ואחד שהוא פותח כיון

(= לאלתר). בא לו לפשפש הצפוני של השער הגדול שבהיכל, נטל את המפתח ופתח את הפשפש ונכנס

לתא, ומהתא להיכל, עד שמגיע לשער הגדול. משהגיע העביר את הגרר ואת הפותחות ופתחו.

לא היה השוחט שוחט עד ששומע קול שער הגדול שנפתח (פתח אהל מועד – בזמן שדלתות היכל

פותחות).

מי שזכה בדישון מזבח הפנימי, נכנס ונטל את הטני והניחו לפניו, והיה חופן הדשן ונותן לתוכו, ובאחרונה

(שלא נשאר כדי לחפון בידיו), כיבד (במכבדת) את השאר לתוכו. הניחו ויצא.

מי שזכה בדישון המנורה, נכנס ומדשן – מפנה את שאריות השמן והפתילה, ונותן שמן ופתילה חדשה.

מפרשים. והרש"ש כתב שאינו נותן עתה שמן אלא בערב, שהרי לא הכניסו עתה אלא ארבעה כלים, ולא הכניס כלי עם שמן

את חמש הנרות המערביים. מניח את הכוז על מעלה שניה מאותן שלש מעלות של אבן שלפני המנורה.

[שתי הנרות המזרחיים; אם הם דלוקים – מניחן. מצאן שכבו (ואחרים דלוקים) – מדשנן (לא דישון גמור

אלא מתקן הפתילה הקיימת. הרע"ב) ומדליקן מן הדלוקים (מנר לנר ממש, בפתילות ארוכות, ולא על ידי דבר

אחר. עפ"י שבת כב: כ"ה בלקוטי הלכות. וי"א דוקא בערב שמדליק מנר מערבי, יש הקפדה שלא ע"י קינסא, אבל לא כאן.

עפ"י הרי"ד ויור שליט"א) ואח"כ מדשן את השאר].

א. אם כבו כל הנרות – מדליק את שני הנרות המזרחיים ממזבח העולה (עפ"י הרע"ב. ויש שיטות

נוספות בראשונים).

ב. משנתנו סוברת שהמנורה עומדת בין מזרח למערב, ונחלקו תנאים בדבר. וגם הראשונים

נחלקו להלכה; הרמב"ם פסק כראבר"ש שהמנורה עומדת בין צפון לדרום (ע' מנחות צה; הל' בית

הבחירה ג).

ג. שחיטת התמיד וזריקת דמו; לדעת אבא שאול היו נעשות לאחר הטבת חמש הנרות, ואילו

חכמים חולקים וסוברים שדם התמיד קודם להטבת חמש נרות. ונחלקו הראשונים כיצד הכרעת

ההלכה. ובדיעבד בכל אופן אינו מעכב. וכן שאר סדר תמיד אינו לעיכובא (ע' לקוטי הלכות כאן

ולהלן).

ד. נחלקו תנאים האם הקטרת הקטורת בשחר היתה קודמת להטבת שתי נרות או אחרי כן – וכך דעת תנא דסדר תמיד (עפ"י יומא י"טו).

(פרק רביעי)

ב. היו מעקידים את התמיד יד לרגל (שבת נד. הרמב"ם כתב שהיו אווזים יד עם רגל בידיהם. ויש מפרשים: קשירת יד ורגל. ע' רא"ש וש"ר; חדושים ובאורים) כעקדת יצחק בן אברהם (לא:), ולא היו כופתים אותו כל רגליו ביחד, אם משום בזיון קדשים אם משום חוקי העמים. והנפקותא בין הטעמים – באופן שאין בזיון, כגון כפיתה בשיראים או בחוט זהב (גמרא לא: ופסק הרמב"ם הטעם משום חוקות עכו"ם).
הזוכים באברים אווזים בו לסייע לשוחט.

שחיטתו נעשית בצפון העזרה; ראשו לדרום, אצל המזבח (על ירך המזבח צפנה) ופניו למערב (לפני ה'). השוחט עומד במזרח ופניו למערב. והמקבל עומד כנגדו באלכסון ומצדד כדי שיהו פניו כלפי דרום (המפרש. ובהגר"א כתב על דברי המפרש: 'איני יודע מי הזקיקו לכך').

תמיד של שחר היה נשחט על יד קרן צפונית מערבית, בטבעת השניה (כלומר, לא בסדר הסמוך למזבח אלא בשני לו, שיהא כנגד השמש. המפרש. וישנן שיטות נוספות). ושל בין הערבים היה נשחט על יד קרן מזרחית צפונית על טבעת השניה.

שינה ולא שחט כנגד היום – נראה שאינו מעכב (מנ"ח תב, ט; תורת הקדשים).

קבל המקבל. בא לו לקרן מזרחית צפונית [עומד על הרצפה ואינו עולה למזבח], וזורק את הדם מן הכלי מזרחה צפונה, בא לקרן מערבית דרומית – ונותן מערבה דרומה. שירי הדם היה שופך אל יסוד דרומי. (ע"ע ביומא טו).

(פרק שלישי)

ג. בית המטבחים היה בעזרה, לצפונה של המזבח. שמונה עמודים ננסיים, ורבעים (= חתיכות מרובעות) של ארו על גביהם, ואונקלאות (= ויים) של ברזל היו קבועים בהם, שלשה סדרים של אונקליות לכל אחד ואחד (זו למעלה מזו, לתלות בהמה גדולה או קטנה) – שבהן תולים ומפשיטים על שולחנות של שיש שבין העמודים (שהבהמה מונחת עליהן ואינה נגררת על גבי הקרקע. תוס' יומא טז).

גם היו מדיחים שם את הקרבים, על שלחנות (שקלים ו, ד). לפ"ד המפרש (להלן לא, עפ"י משנת מדות), היו אלו שמונה שלחנות אחרים. ואולם הרב מברטנורא כתב שעל אותם שלחנות שהיו מפשיטים, היו מדיחים את הקרבים. וכן כתב בבהגר"א שלא היו שלחנות נוספים. וע' רא"ש לא. ד"ה מדיחין).

עשרים וארבע טבעות קבועות ברצפת העזרה כמנין המשמרות, מסודרות בששה סדרים של ארבע ארבע טבעות. ויש אומרים ארבעה סדרים של שש שש – שעל ידם שוחטים את הקדשים. הסדר הדרומי רחוק מן המזבח שמונה אמות. הטבעות תופשות כ"ד אמות מדרום לצפון. מן הטבעות לשלחנות – ארבע. מן השלחנות לננסים – ארבע. מן הננסים לכותל העזרה – שמונה אמות (עפ"י מדות פ"ג ופ"ה).

יש סוברים (ע' רמב"ם בית הבחירה ה, יג; המאירי יומא טו) שמקום הטבעות אינו בכלל 'בית המטבחים' אלא מקום העמודים בלבד. ויש מוסיפים שמקום העמודים היה מוקף מחיצות, ולכך נקרא 'בית'. ואולם דעת הרא"ש (מדות ג) שגם מקום הטבעות בכלל 'בית המטבחים' (וע"ע 'עלה יונה' עמ' רפב).